

Samenvatting procesevaluatie Basic Trust-methode

Basic Trust vindt het belangrijk om, naast de ervaringen die we opdoen in de praktijk, ook wetenschappelijk onderzoek te doen naar de Basic Trust-methode. Dit geeft ons inzicht in het effect van de Basic Trust-methode en handvatten om deze steeds weer door te ontwikkelen en te verbeteren.

Recent hebben we samen met de Universiteit van Amsterdam een procesevaluatie uitgevoerd. Dit is een onderzoek waarbij we allereerst hebben onderzocht hoe de Basic Trust-methode in de praktijk wordt uitgevoerd. In hoeverre worden de verschillende onderdelen van de Basic Trust-methode uitgevoerd en wat zijn redenen om af te wijken van de methode? Ook hebben we gekeken naar of de juiste doelgroep wordt bereikt en in hoeverre gezinnen vroegtijdig stoppen met de behandeling. Verder wilden we weten wat de waardering en ervaringen van opvoeders en behandelaren zijn. Tot slot hebben we onderzocht wat succesfactoren en tegenvallers zijn voor de Basic Trust-methode. In deze samenvatting geven we beknopt aan wat we precies in de procesevaluatie hebben gedaan, wat de belangrijkste bevindingen zijn en welke aanbevelingen er op basis van de resultaten kunnen worden gedaan.

Om de onderzoeksvragen te beantwoorden hebben we gekeken naar de aanmeldingen die bij het landelijke hoofdkantoor van Basic Trust binnen zijn gekomen. Ook hebben we via een uitgebreide enquête behandelaren bevraagd over bovenstaande onderwerpen. Tot slot hebben we de cliënttevredenheidsvragenlijsten die opvoeders aan het einde van de Basic Trust-behandeling invullen geanalyseerd.

Wat betreft de doelgroep van de Basic Trust-methode, blijkt dat het aantal aangemelde gezinnen is gegroeid over de afgelopen jaren. Dit is in lijn met de algehele stijging van het gebruik van jeugdhulp in Nederland, maar kan ook worden verklaard doordat de Basic Trust-methode meer bekendheid heeft gekregen. Verder blijken veruit de meeste aanmeldingen voor de Basic Trust-methode te voldoen aan de inclusiecriteria zoals is beschreven in de methodiekbeschrijving. Wanneer dat niet het geval is, ligt dat er meestal aan dat de veiligheid binnen het gezin onvoldoende gewaarborgd is en/of dat de problematiek van de opvoeders te ernstig is. Er wordt dan met het gezin of de verwijzer meegedacht over wat een passend behandelaanbod is voor het gezin. Tot slot kan worden geconcludeerd over de voortijdige uitval bij de Basic Trust-methode dat deze, met een geschat uitvalspercentage van 9.7%, bescheiden is, zeker gezien de soms complexe problematiek die met de Basic Trust-methode wordt behandeld. De redenen voor voortijdige uitval liggen voornamelijk in de ernst van de problematiek van opvoeders, of in praktische redenen, zoals ziekte of verhuizing.

Uit de procesevaluatie blijkt dat de Basic Trust-methode algemeen programma-integer wordt uitgevoerd. Dat wil zeggen dat de (vaste) onderdelen uit de Basic Trust-methode in de praktijk voldoende worden ingezet. Ook blijkt dat de videofeedback en het aanleren van de interactieprincipes nog steeds de kern is van de Basic Trust-methode. Verder is een relevante bevinding dat ook de optionele behandelonderdelen (bijvoorbeeld het bespreken van veilig begrepen en het verband tussen de eigen jeugdervaringen van opvoeders en uitdagingen in de huidige opvoedsituatie) dusdanig veel worden ingezet, dat deze inmiddels kunnen worden beschouwd als volwaardig onderdeel van de Basic Trust-methode. De enige vaste onderdelen met

een relatief laag uitvoeringspercentage (rond de 70%) is het afnemen en bespreken van de ROM-metingen aan het eind van de behandeling.

Wanneer er door behandelaren wordt afgeweken van de methodiekbeschrijving, gebeurt dat doorgaans goed onderbouwd, bijvoorbeeld omdat dat ten goede komt van de behandelrelatie, omdat een specifiek thema niet speelt bij het gezin, of omdat er daar geen hulpvraag ligt. Er kan worden geconcludeerd dat de methode aansluit bij de hulpvraag van opvoeders, er veel ruimte is voor opvoeders om inspraak te hebben en er doorgaans sprake is van een zeer goede behandelrelatie. Tot slot blijken behandelaren na de inzet van de Basic Trust-methode regelmatig nog een andere behandelvorm in te zetten. Dit kan worden verklaard doordat de doelgroep vaak op meerdere gebieden problemen heeft. De Basic Trust-methode kan dan als basismethodiek worden gezien, bijvoorbeeld als stabilisatie-interventie, ter voorbereiding op traumaverwerking of als onderdeel van een breder geïntegreerd behandelaanbod.

Vervolgens zijn de waardering en ervaringen van de deelnemende opvoeders aan de Basic Trust-methode onderzocht. Samenvattend wordt geconcludeerd dat de Basic Trust-methode door opvoeders ruim voldoende wordt gewaardeerd, met een gemiddeld rapportcijfer van een 8.4. Met name de kwaliteit van de behandelaar en de mate van inspraak en informatie wordt als zeer positief ervaren. Een relatief lagere tevredenheid (maar alsnog als ruim voldoende geïnterpreteerd) van opvoeders geldt voor het effect van de behandeling. Een verklaring hiervoor is dat de Basic Trust-methode, bij een subgroep met (zeer) complexe problematiek, kan worden gezien als basismethode, waarbij vooraf al duidelijk is dat er hoogstwaarschijnlijk nog aanvullende hulpverlening nodig is.

Ook de uitvoerders van de Basic Trust-methode, de behandelaren, hebben een hoge waardering en positieve ervaringen. Gemiddeld geven de behandelaren de Basic Trust-methode een 9.1. De waardering en ervaringen zijn over alle domeinen heen zeer positief, met de hoogste tevredenheid wat betreft de steun vanuit de uitvoerende organisatie en de eigen deskundigheid t.a.v. het behandelen van de doelgroep en het uitvoeren van de Basic Trust-methode.

Als positieve aspecten worden door de behandelaren het vaakst genoemd aspecten die aansluiten bij de werkzame elementen van de Basic Trust-methode, zoals het vergroten van het mentaliserend vermogen en het zelfvertrouwen van opvoeders, het werken met het hele (gezins)systeem en de behandelrelatie met opvoeders. Ook specifieke elementen zoals de interactieprincipes, de video-feedback en het geven van uitleg over de problematiek van het kind (psycho-educatie) worden veelvuldig genoemd als aspect wat behandelaren goed vinden aan de Basic Trust-methode. Tot slot wordt veel genoemd dat de Basic Trust-methode veel effect heeft en dat het de kern van het probleem aanpakt.

De behandelaren hebben zeer uiteenlopend gereageerd op de vraag hoe de Basic Trust-methode zou kunnen worden verbeterd, zoals meer/geüpdate psycho-educatiemateriaal, de ontwikkeling van geïntegreerd (psycho-educatie)aanbod waardoor jongeren zelf meer betrokken kunnen worden bij de Basic Trust-methode en de verdere ontwikkeling van screeningslijsten. Ook geeft een enkeling aan dat de wijze waarop de interactievaardigheden aan opvoeders worden aangeleerd soms niet helemaal aansluit bij opvoeders.

Tot slot is in deze procesevaluatie gekeken naar succes- en faalfactoren van de Basic Trust-methode. Als succesfactoren zijn gebleken de nadrukkelijke aandacht aan de werk- en behandelrelatie met de opvoeders en het betrekken van het hele (gezins)systeem. De samenwerking met andere betrokken

organisaties wordt doorgaans als positief ervaren. Als positief gevolg van de Basic Trust-methode is gebleken dat het bereik van de behandeling vaak groter is dan alleen het effect op het aangemelde kind. Ook op het niveau van opvoeders worden effecten gezien, bijvoorbeeld doordat de Basic Trust-methode indirect ook een positief effect heeft op het basisvertrouwen van opvoeders. Op het niveau van betrokken organisaties worden effecten gezien dat zij meer gehechtheids- en traumasensitief gaan werken, doordat ze in aanraking zijn gekomen met de Basic Trust-methode. Een andere positieve ontwikkeling is geweest dat er meer en tijdiger lijkt te worden doorverwezen naar de Basic Trust-methode, omdat er binnen het werkveld meer kennis en aandacht voor gehechtheid is gekomen.

Ook zijn er verschillende faalfactoren, ofwel tegenvallers geïdentificeerd. Inherent aan het werken met kinderen met gehechtheidsproblematiek is dat opvoeders ook regelmatig te maken hebben met eigen problematiek. De Basic Trust-methode is hier tot op zekere hoogte op ingesteld, doordat er aandacht is voor eigen onverwerkte (jeugd)ervaringen van opvoeders en er veel aandacht is voor het opbouwen van de behandelrelatie. Soms is de problematiek van opvoeders dusdanig dat deze de slagingskans van een Basic Trust-behandeling in de weg zit. In deze gevallen kan het nodig zijn om door te verwijzen naar de volwassen-ggz. Ook liggen er tegenvallers in de financiering van de jeugd-ggz, waardoor soms financiële motieven bepalen of een traject kan worden opgestart of al dan niet vroegtijdig moet stoppen.

We beschrijven nu de belangrijkste aanbevelingen uit de procesevaluatie. Allereerst geeft de procesevaluatie aanbevelingen voor nader onderzoek. Het is nuttig om meer inzicht te krijgen in de huidige doelgroep van de Basic Trust-methode. De doelgroep van de Basic Trust-methode is over de jaren heen namelijk breder geworden dan de adoptie- en pleeggezinnen waarvoor de Basic Trust-methode helemaal in het begin ontwikkeld is. Wanneer er meer zicht is op de verschillende subgroepen binnen de doelgroep, kan ook worden onderzocht voor wie de interventie het meeste effectief is en welke subgroepen hogere kans op uitval hebben.

De Basic Trust-methode heeft zich de laatste jaren ontwikkeld en het is aan te bevelen om nu opnieuw te onderzoeken wat de ontwikkelingen zijn van de deelnemende gezinnen, bijvoorbeeld door het vergelijken van een voor- en nameting. Ook lijkt de Basic Trust-methode “volwassen” genoeg om onderzoek met een sterkere bewijskracht uit te voeren, zoals (quasi-) experimenteel onderzoek.

Uit de procesevaluatie blijkt dat voor een groot deel van de gezinnen de Basic Trust-methode voldoende is om de vooraf gestelde doelen te behalen. Bij een ander deel van de gezinnen wordt ook nog aanvullende behandeling ingezet, zoals schematherapie of EMDR. Onderzoek naar het combineren van verschillende behandelmethoden, na de Basic Trust-methode, kan meer inzicht geven in wat het effect hiervan is en voor welke subgroepen dit geïndiceerd is.

Verder wordt aanbevolen dat er moet worden onderzocht op welke manier de samenwerking met het behandelaanbod binnen de volwassen-ggz voor opvoeders kan worden ingevuld. Ook leeft de vraag in welke gevallen eerst of gelijktijdig de opvoeders moeten worden behandeld, voordat kan worden gestart met de Basic Trust-methode. Door hier duidelijkere antwoorden op te krijgen, kan de hulp aan gezinnen worden verbeterd.

Ook zijn er aanbevelingen om de Basic Trust-methode verder te verbeteren. Zo wordt aanbevolen dat er meer psycho-educatiemateriaal beschikbaar komt. Momenteel is er binnen de landelijke Basic

Trust-organisatie een werkgroep opgericht die zich hier mee bezig houdt. Verder zijn het afgelopen jaar ook verschillende informatiebrochures (zoals die voor leerkrachten en over adoptiegerelateerde rouw) vernieuwd en dit jaar opnieuw uitgebracht. Dit wordt komende tijd uitgebreid.

Verder wordt aanbevolen om een (psycho-educatie)aanbod te ontwikkelen binnen de Basic Trust-methode voor de jongeren van 12 jaar en ouder. Voor de jongeren die daar open voor staan is het prettig om meer betrokken te zijn bij de Basic Trust-behandeling en een behandelaanbod te hebben die geheel in lijn is met de visie en werkwijze van de Basic Trust-methode. Met een geïntegreerd individueel aanbod is er structureel meer mogelijkheid tot inspraak georganiseerd voor de jongeren en kan er een gemeenschappelijke taal worden ontwikkeld door de opvoeders en jongeren.

Een derde aanbeveling is de doorontwikkeling van de screeningslijsten voor gehechtheidsproblematiek bij oudere kinderen en jongeren. In de afgelopen vijf jaar is er door de Universiteit van Amsterdam en Basic Trust gewerkt aan de ontwikkeling van de ARI-CP 2-5 jaar. Momenteel worden ook versies voor oudere kinderen ontwikkeld. Daarnaast is er een zelfrapportagevragenlijst voor jongeren in ontwikkeling.

Een laatste aanbeveling is gericht het aanleren van de interactievaardigheden binnen de Basic Trust-methode. Een aantal behandelaren geven aan dat opvoeders soms nog niet toe lijken te zijn aan het aanleren van de interactievaardigheden. De laatste jaren is de Basic Trust-methode doorontwikkeld en zijn er (optionele) onderdelen toegevoegd, zoals het bespreken van stressmanagement- en copingvaardigheden of de eigen gehechtheidservaringen met opvoeders. Wanneer opvoeders nog niet toe zijn aan het toepassen van de interactieprincipes, kan er voor worden gekozen om eerst met deze onderdelen aan de slag te gaan. Mogelijk geeft dat opvoeders meer ruimte om ook zelf de interactievaardigheden te gaan toepassen. Het wordt aanbevolen om binnen de intervisie en supervisie (extra) aandacht te geven aan dit thema en het inschatten wanneer welk onderdeel van de Basic Trust-methode aan bod kan komen om zo goed mogelijk aan te sluiten bij opvoeders.

Samenvattend heeft de procesevaluatie verschillende inzichten opgeleverd over de Basic Trust-methode in huidige vorm en uitvoering. Dit heeft zowel aanbevelingen gericht op toekomstig onderzoek naar de Basic Trust-methode als voor de doorontwikkeling van de methodiek opgeleverd.

Het volledige onderzoeksrapport is op te vragen bij het secretariaat van Basic Trust en vindt u ook als downloadbaar bestand op onze website.